

УДК 37.036-057.874

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Липовецька Є. Ю.

У статті здійснено теоретичне узагальнення наукової проблеми формування естетичної активності учнівської молоді. Ураховуючи значущість осмислення особистісних виявів освоєння дійсності за законами краси, визначено естетичну активність особистості як складне особистісне утворення, яке виявляється у готовності особистості за внутрішніми переконаннями здійснювати ініціативні, новаторські дії у царині мистецтва. У контексті даного дослідження естетична активність школяра має формуватися у процесі різних видів художньої діяльності, знаходити своє виявлення через різноманітність цієї діяльності, сформованість потреби та інтересу до опанування певним різновидом мистецтва, самостійність і пізнавальну активність. Визначено структурні компоненти естетичної активності, складовими якої є: естетичні потреби, естетичні почуття, естетичний смак, естетичний інтерес. Сформованість естетичної активності дозволяє школярам самостійно сприймати прекрасне, висловлювати оцінне ставлення до нього, творити красу, втілювати свої почуття, думки, уявлення в конкретних видах ігрової, трудової, навчальної, художньо-творчої діяльності.

Ключові слова: активність, естетична активність, структура естетичної активності учнівської молоді, естетичні потреби, естетичні почуття, естетичний смак, естетичний інтерес.

В статье осуществлено теоретическое обобщение научной проблемы формирования эстетической активности учащейся молодежи. Учитывая значимость осмысления личностных проявлений освоения действительности по законам красоты, определена эстетическая активность личности как сложное личностное образование, которое выражается в готовности личности по внутренним убеждениям осуществлять инициативные, новаторские действия в области искусства. Определены структурные компоненты эстетической активности, составляющими которой являются: эстетические потребности, эстетические чувства, эстетический вкус, эстетический интерес.

Ключевые слова: активность, эстетическая активность, структура эстетической активности учащейся молодежи, эстетические потребности, эстетические чувства, эстетический вкус, эстетический интерес.

The article deals with theoretical generalization of the scientific problem of formation of aesthetic activity of student youth. Taking into account the significance of comprehension of personal manifestations of grasping the reality by the laws of beauty, the aesthetic activity of the individual is defined as a complex personal formation, which manifests itself in the readiness of the individual, based on his inner convictions, to pursue initiative and innovative actions in the sphere of art. In the context of this study, the aesthetic activity of the student must be formed in the process of various types of artistic activity, it should find its discovery through the diversity of this activity, the formation of the need and interest in mastering a certain type of art, autonomy and cognitive activity. The structural components of aesthetic activity are defined, the components of which are: aesthetic needs, aesthetic feelings, aesthetic taste, aesthetic interest. The formation of aesthetic activity allows students to perceive the beauty, to express an attitude to it, to create beauty, to embody own feelings, thoughts, ideas in specific types of play, work, educational, artistic and creative activity.

Key words: activity, aesthetic activity, structure of aesthetic activity of student youth, aesthetic needs, aesthetic feelings, aesthetic taste, aesthetic interest.

Актуальність дослідження. Процеси модернізації суспільства певною мірою зумовлюють зміни світогляду людини, її духовних орієнтирів, починають домінувати

тенденції руйнування людської душі, дисбалансу її складників, почуття і розуму, утвердження жорсткого типу особистості. Все це призводить до зміцнення суб'єктивних духовних аспектів життя як окремої особистості, так і людських спільнот. В умовах демократизації, духовно-інтелектуального відродження українського народу, зростання культурно-просвітницької активності мас, гуманізації та гуманітаризації реформованої освіти, росту національної самосвідомості суспільства активізується проблема духовного збагачення, переосмислення естетичного виховання особистості.

Мета статті полягає в з'ясуванні сутності та структури феномену "естетична активність", стану вивченості проблеми в педагогічній теорії й освітянській практиці.

Виклад матеріалу. В умовах становлення та розвитку української держави, здійснення реформування економічних та суспільно-культурних галузей життя особливої актуальності набуває проблема виховання духовно-культурної особистості. Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року визначено як пріоритетні завдання "створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, виховання покоління людей, здатних... оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства..." [4, с. 23].

Аналіз педагогічного досвіду та аналітичне узагальнення виховних проблем у загальноосвітніх школах дали змогу простежити суперечності, що існують між:

- суспільною необхідністю виховання творчо активної особистості і станом навчально-виховного процесу, зорієнтованого насамперед на прагматичні, раціонально-логічні освітні парадигми;

- великим виховним потенціалом, властивим різножанровим високомистецьким творам, традиційній народній культурі, і недостатнім рівнем його використання в освітньому процесі як важливого чинника розвитку творчої активності учнівської молоді;

- потребами, творчими запитами учнів і недостатньою увагою до організації їх художньо-творчої діяльності в типових умовах виховного процесу загальноосвітньої школи.

Через намагання забезпечити передачу молодшому поколінню всіх сторін соціального досвіду лише через знання і навички ми залишимося у полоні технократичного мислення. Звідси – формування особистості інертної, не здатної до фантазування, звідси і моральна, духовна убогість, приземленість думок.

Намагання змінити ситуацію лише організаційними засобами не сприятиме забезпеченню потрібного результату. Адже духовну і творчу нерозвиненість, відсутність високих, духовних потреб комп'ютери, штучний інтелект не змінять на краще. Тому сьогодні потрібно говорити про переваги духовних, творчих та емоційно-ціннісних орієнтирів. Художньо-творча діяльність школярів є важливою ланкою у процесі навчання й виховання та сприяє розвитку неординарного мислення, зберігає відкритість у пізнанні навколишнього світу, виявляє естетичне ставлення до дійсності й мистецтва, формує творчу позицію у житті. Художньо-творчий розвиток учнівської молоді – це збагачення художньо-естетичного досвіду школярів та стимулювання потреби у творчій самореалізації шляхом формування соціально активної, естетично розвиненої і творчої особистості школяра у процесі художньо-перетворювальної діяльності.

Однією з найважливіших складових духовно-культурного розвитку особистості людини, здійснення якої повинна забезпечувати держава, є її естетичне виховання. У найбільш загальному розумінні естетичне виховання – це процес формування естетичного досвіду особи (єдність поглядів, ідеалів, почуттів, смаків, потреб тощо), необхідного для її самоствердження як у царині сприймання, так і в царині творчої діяльності [7]. Метою естетичного виховання, згідно з Концепцією художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх закладах, є: формування в учнів особистісно-ціннісного ставлення до мистецтва, розвиток загальних та спеціальних здібностей, художньо-образного мислення, стимулювання творчого потенціалу особистості, виховання потреби в художньо-творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні.

Національна комплексна програма естетичного виховання визначає завдання формування естетичних потреб та досвіду людини (емоцій і почуттів, поглядів, смаків, ідеалів, інтересів) як основи формування естетичного ставлення, активності сприйманню, освоєнню та перетворенню дійсності, що сприяє вихованню всебічно і гармонійно розвиненої особистості, максимальному використанню естетичного фактору в удосконаленні національної самосвідомості людей, піднесенні їхньої трудової і соціальної активності, зростання творчого потенціалу України. Естетичне виховання слугує укріпленню моральних позицій людини. Програма покликана сприяти формуванню в найтіснішій єдності з іншими видами виховання активних громадян України, справедливих, прогресивних, цінителів високих досягнень вітчизняної і світової культури, які характеризуються відповідальністю, чесністю, порядністю і справедливістю [8].

У процесі естетичного виховання формується естетична активність. На сучасному етапі розвитку педагогічної науки проблема активності особистості залишається однією з найактуальніших і репрезентуються досить всебічно та ґрунтовно. Слово "активність" походить від латинського *activus* і означає діяльний, енергійний, ініціативний [2, с. 176]. У педагогічному словнику активність трактується як властивість особистості, яка виявляється в діяльному, ініціативному ставленні до навколишнього світу [7, с. 218].

Низка науковців (Ю. Бабанський, І. Лернер, В. Паламарчук, Г. Щукіна) розглядають активність як рису особистості, що проявляється у стані готовності й прагненні до самостійної діяльності. С. У. Гончаренко трактує активність як якість особистості, що виявляється у ставленні дітей до змісту і процесу діяльності, прагненні до ефективного опанування знань і способів діяльності, мобілізації морально-вольових зусиль на досягнення навчально-пізнавальної мети [2, с. 34].

У Педагогічному словнику [7] активність розглядається як властивість особистості, яка виявляється в діяльному ініціативному ставленні до навколишнього світу й самого себе.

В. Кудін стверджує: щоб викликати активне ставлення дітей до майбутньої роботи, слід, насамперед, поставити перед ними пізнавальне завдання і зробити це в такий спосіб, щоб це завдання йшло до свідомості дітей і було прийняте ними [5, с. 217]. Тобто людина з такими рисами характеру прагне до живої участі в усьому, виявляє себе в діяльності.

Проблема естетичної активності є однією з широко досліджуваних у сучасній психолого-педагогічній науці. Існують різні підходи до визначення поняття "естетична активність". Дослідники розглядають естетичну активність як:

- естетичну діяльність (Б. Єсіпов, Г. Пугач);
- певне ставлення суб'єкта до естетичної діяльності (Л. Аристова);
- енергійну, розумову, мисленнєву діяльність (М. Данилов, І. Харламов);
- готовність до пізнання (Д. Вількеєв, М. Лісіна, М. Половнікова);
- рису особистості (В. Лозова, М. Махмутов, Г. Щукіна);
- інтегративну властивість особистості, характеристику способу її життя, яка спирається на творчу спрямованість мотиваційної системи і виявляється в художньо-естетичній діяльності, забезпечуючи її творчий результат (В. Водяна).

Проведений аналіз психолого-педагогічної літератури, присвяченої проблемі естетичної активності, дозволив нам сформулювати робоче визначення поняття "**естетична активність**", що розглядається у дослідженні як складне особистісне утворення, яке виявляється у готовності особистості за внутрішніми переконаннями здійснювати ініціативні, новаторські дії у царині мистецтва.

Естетична активність особистості як складне інтегративне явище має власне структуру, що охоплює як діяльнісні, так і особистісні аспекти. До них належать: естетичні потреби, естетичні почуття, естетичний смак, естетичний інтерес (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Структура естетичної активності особистості

Естетичні потреби – це потреби у спілкуванні з прекрасним у всьому багатстві його виявів – в естетичній насолоді, активності і діяльності у різних сферах життя. Естетична потреба є суб'єктивним фактором, який спонукає до естетичного освоєння дійсності [1]. За даними дослідження В. Бажанової, естетична потреба є синтетичною та має складну структуру та зміст. Вона включає у себе потребу у певній інформації, власне естетичну потребу, потребу в естетичній насолоді, потребу у відпочинку. Всі компоненти естетичної потреби знаходяться у єдності, взаємозв'язку. Формування естетичної потреби передбачає різнобічний, гармонійний розвиток особистості.

Унікальною людською потребою є потреба у "спілкуванні" з прекрасним, яка за сприятливих умов може розвинути від бажання спостерігати, сприймати до прагнення створювати та зберігати красу. Психологічні особливості естетичної потреби, на відміну від інших видів духовних потреб, у тому, що ця потреба відрізняється безкорисливим характером, орієнтованим не на прагматичне, а на почуттєво-інтелектуальне пізнання та засвоєння дійсності. Сутність його у тому, що від процесу задоволення потреби людина очікує ефект у вигляді не матеріального здобутку, а інтелектуально-почуттєвої, творчої, а отже, духовної насолоди. А там, де панує безкорисливість, народжується духовність. Духовне ставлення, на відміну від утилітарно-споживчого, – це ставлення до предмета, об'єкта, явища у його самоцінності. Специфіка задоволення естетичної потреби у тому, що дитина отримує задоволення від своєї здатності ставитися до об'єкта як до самоцінності. Отже, естетична потреба відрізняється особливою формою задоволення – насолодою самим процесом естетичної діяльності (сприйманням, спогляданням, образотворчою діяльністю).

Вчені стверджують, що, створюючи умови для формування естетичної потреби, здатності до естетичного сприймання, можна ефективно впливати на розвиток духовності в усій цілісності її структури. Так, сприймання естетичних об'єктів стимулює розвиток пізнавально-інтелектуального компонента духовності: тренує спостережливість, розвиває вміння оцінювати, аналізувати, співставляти, висловлювати відповідні судження – тобто основні мисленнєві процеси. Крім того, кожне естетичне явище здатне викликати емоції радості, захоплення, піднесення, а твори мистецтва – й складні почуття, переживання, співпереживання. Відтак естетичне сприймання сприяє розвитку емоційно-почуттєвої складової духовності.

Потреба та здатність сприймати естетичні об'єкти складає основу морально-гуманістичного компонента духовності. Адже саме під час споглядання краєвидів природи, слухання музики можуть виникнути духовні стани, що супроводжуються відчуттям нескінченності, безмежності життя, його розмаїття, і водночас – тісної єдності. У таку мить людина відчуває себе невід'ємною часткою всього, що існує в світі, і це допомагає зрозуміти рівну цінність будь-якої форми життя на Землі. Такі почуття сприяють виникненню та розвитку емпатійності, пробуджують бажання творити добро, що позитивно відбивається на поведінковій складовій духовності. До того ж здатна до естетичних почуттів людина не зашкодить ні природі, ні продукту праці, ні твору мистецтва, бо в них закладено красу, гармонію. Нарешті, людина з розвинутою естетичною потребою сама прагне бути красивою, як зовні, так і в думках, учинках, поведінці, адже добро – прекрасне, а зло – потворне.

У змісті естетичної потреби виявляються психічні особливості цілісної особистості: здатність до мислення, спілкування, творчості, пізнання, переживання почуттів. Така різноманітність проявів сукупності складає своєрідну психологічну якість естетичної потреби – її синкретичність. Зазначені специфічні особливості естетичної потреби дозволяють розглядати процес її цілеспрямованого формування як шлях до психічно-особистісного вдосконалення людини.

Аналіз наукових праць свідчить, що існує два типи функціонування естетичної потреби: специфічний та неспецифічний [3]. *Специфічний тип* функціонування естетичної потреби виявляється в тому, що вона є провідним чинником виникнення, перебігу та розвитку усіх видів естетичної діяльності людини: від сприймання прекрасного до його створення. *Неспецифічний тип* пов'язаний з тим, що естетична потреба детермінує й позаестетичні види діяльності – комунікативну, пізнавальну, виробничу тощо, а також відповідні їм види потреб. Характерним прикладом неспецифічного типу функціонування естетичної потреби є її вплив на потребу комунікативну, яка є складним утворенням. Це впливає із різноманітності цілей, змісту, форм та типів спілкування. Саму потребу у спілкуванні, у певному розумінні, можна розглядати як потребу у широкому виявленні та різнобічній актуалізації людських думок, переживань, почуттів.

Отже, простежується функціональний зв'язок між потребою у спілкуванні та естетичною потребою, у якому остання виконує активізуючу функцію. Оскільки комунікативна потреба є елементом морально-гуманістичної складової духовності, то відносно цієї складової естетична потреба функціонує як розвивальна.

Щодо психіки людини естетична потреба виконує гармонізуючу функцію, яка, на нашу думку, виявляється у двох аспектах: зовнішньому та внутрішньому. У зовнішньому аспекті ця функція естетичної потреби впливає на процес подолання відчуження людини від довкілля (природи, культури, інших людей). Психологічну основу механізму цього аспекту функціонування естетичної потреби складають естетичні почуття, процес спілкування, ціннісні орієнтації. Отже, паралельно здійснюється функція розвитку гуманістичного, емоційно-почуттєвого та ціннісного компонента духовності.

Внутрішній аспект гармонізуючої функції естетичної потреби модифікується у формах відповідно до:

- а) співвідношення з іншими компонентами духовності:
 - потреба у пізнанні довкілля (когнітивно-інтелектуальний компонент);
 - бажання та здатність переживати духовні стани (почуттєво-емоційний компонент духовності);
 - потреба у добродійності, намагання зберегти або (та) удосконалити довкілля (морально-гуманістичний компонент);
 - прагнення до духовного самовдосконалення (діяльнісний компонент духовності);
- б) співвідношення зі здатністю до естетичного світосприйняття:
 - потреба в естетичному сприйманні довкілля;
 - бажання пережити естетичні почуття; потреба в естетико-комунікативній діяльності, тобто в обміні з іншими людьми інформацією, оцінками, думками, почуттями щодо естетичних цінностей;

• намагання відтворити або вдосконалити довілля засобами художньої діяльності [3].

Результатом задоволення естетичної потреби є естетичні почуття, які представляють частину суспільної свідомості, що відтворює все багатство естетичного ставлення особистості до світу й відображає активне, дієве прагнення до гармонії, досконалості, краси та ідеалу прекрасного [3, с. 123]. Це почуття краси або, навпаки, потворного, бруталного; почуття величі або непристойності, почуття трагічного і комічного. На основі естетичних почуттів формуються естетичні враження, що втягують у цілісне сприйняття всю природу дитини. Естетичні почуття є інтелектуальним процесом.

Естетичні почуття у процесі естетичного ставлення відрізняються різною інтенсивністю (від легкого захоплення (почуття приємного, радісного) до великого емоційного піднесення, пристрасного захоплення прекрасним) та тривалістю, яка зумовлена фізіологічним станом організму. Сила та тривалість естетичних почуттів залежать від знань, рівня інтелектуального розвитку, індивідуальних особливостей особистості. Виникнення естетичних почуттів пов'язане зі стадією захоплення, яка є основою повноцінного естетичного сприймання (зміст твору мистецтва потрібно спочатку пережити почуттям, а потім зрозуміти думкою). Почуття збуджується певними предметами, а не загальними поняттями. Виходячи із цієї специфіки почуттів, слід сказати, що особливою здатністю збуджувати естетичні почуття володіють твори мистецтва [3].

Відмінною рисою естетичних почуттів є їх "безкорисливий характер", адже вони не пов'язані безпосередньо із задоволенням наших матеріальних потреб. Взаємозв'язок естетичних почуттів та естетичного ставлення особистості до навколишнього має двосторонній характер. З одного боку, естетичні почуття виникають у процесі естетичного ставлення людини до дійсності, з іншого – в естетичному почутті проявляється ставлення особистості до дійсності.

Суттєвим компонентом естетичної активності особистості, що забезпечує регуляцію взаємин з природним, предметним, соціальним та художнім середовищем, виступає *естетичний смак*. У сучасній філософсько-естетичній, психолого-педагогічній науковій літературі (праці О. Бутова, В. Бутенка, І. Зязюна, М. Кагана, Л. Когана, А. Молчанової, М. Овсянникова, Г. Падалки, В. Разумного, О. Рудницької, В. Скаторщикова, Є. Яковлева та ін.) естетичний смак розглядається як універсальна, інтегральна й водночас індивідуальна властивість людини. Як відносно стійка система він програмує естетичне ставлення суб'єкта до явищ дійсності та мистецтва й виступає стимулом перетворювальної, художньо-творчої діяльності особи. Естетичний смак є синтезом складових, які утворюють систему, здатну до самореалізації, вияву адекватної реакції на зовнішні та внутрішні чинники впливу [4].

Результати аналізу наукових досліджень (В. Кремень, Л. Овчаренко, М. Ярмаченко та ін.) дають змогу стверджувати, що естетичні смаки у своєму розвитку та функціонуванні є залежними від зовнішніх чинників – соціального середовища, цінностей художньої культури, практики освоєння навколишньої дійсності за законами краси. Водночас, на розвиток і формування естетичних смаків впливають внутрішні процеси, пов'язані з такими психологічними виявами, як почуття, мислення, діяльність людини.

Естетичний смак належить до складних за своєю структурою явищ і тому вимагає системного підходу до осмислення його сутності та особливостей розвитку. Він є синтезом складових, які утворюють систему, здатну до самореалізації, вияву адекватної реакції на зовнішні та внутрішні чинники впливу. Естетичний смак інтегрує в собі найважливіші вияви ціннісного ставлення і тому виявляється на рівні емоційності, інтелектуальної та практичної активності особистості. Це дало змогу виділити такі складові естетичного смаку особистості: емоційну, інтелектуальну та діяльну.

Емоційна складова естетичного смаку реалізується через здатність реагувати на предмети та явища навколишньої дійсності, встановлювати з ними активний емоційно-чуттєвий зв'язок. Інтелектуальна ж пов'язана з образним мисленням учнів, яке передбачає широке оперування конкретно-наочними образами в процесі розв'язання завдань пізнавального, орієнтаційного, творчого та оцінного змісту.

Виділення діяльнійшої складової естетичного смаку школяра пов'язане з тим, що своє ставлення до прекрасного учні виявляють у конкретних формах і видах діяльності [4].

Складовими естетичного смаку учнівської молоді є відчуття: прекрасного (в літературі та мистецтві, в природі та суспільстві); піднесеного (в мистецтві); трагічного (в життєдіяльності людей); комічного (почуття гумору, дотепність, сатира, іронія, гротеск, гіперболізація). Визначено, що смак при сприйнятті і продукуванні комічного, трагічного, піднесеного, прекрасного, хоча і є індивідуальним, але відображає загальнолюдські оцінки і тому нерідко стає типовим, бажаним для початкового наслідування особистістю. Згодом наслідування як спосіб засвоєння смаків може трансформуватися у поглиблене сприйняття, сприяти формуванню глибокої, об'єктивної естетичної оцінки на основі життєвого досвіду, осягнення нових явищ мистецтва, його видів і жанрів [4].

Наступною складовою естетичної активності є *естетичний інтерес*. Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про те, що феномен "естетичний інтерес" розглядається науковцями з різних позицій. Зокрема, О. Сапожник визначає естетичний інтерес як форму пізнавальної потреби, що забезпечує спрямованість особистості на усвідомлення художньої діяльності й первинну готовність до неї [8, с. 89].

За свідченнями Б. Ананьєва, М. Кагана, естетичний інтерес спрямований на засвоєння прекрасного в мистецтві та навколишній дійсності й формується у взаємодії з пізнавальним інтересом, залежить від широти, особливої спрямованості та його рівня; він виникає на основі сформованого рівня пізнавального інтересу, може випереджати його в розвитку або відставати від нього, але завжди пов'язаний з процесом пізнання, підпорядковуючись йому. На основі цього впливає тлумачення естетичного інтересу як спрямованості особистості на освоєння естетичної цінності, естетичних властивостей предметів та явищ, які викликають складний комплекс емоцій, переживань, оціночних суджень.

І. Пацалюк розглядає естетичний інтерес як вибіркочу спрямованість особистості на пізнання мистецтва саме під впливом його емоційної привабливості [6, с. 208]. Показниками естетичного інтересу є: емоційний відгук на естетичну цінність; узагальнений характер ставлення до об'єкта естетичної цінності; відгук на естетичну діяльність; прояв індивідуальності у виборі естетичних цінностей; цілеспрямованість до спілкування з естетичним об'єктом; захоплення процесом естетичної діяльності; цілісне сприймання естетичного об'єкта та ін.

Узагальнюючи визначення науковців, зазначимо, що естетичний інтерес – це мотив (внутрішнє спонукання) особистості, спрямований на пізнання естетичної дійсності, в основі чого лежить не тільки тяжіння до краси, але й прагнення оцінювати різні предмети і явища з точки зору уявлень про прекрасне. Щодо навчального процесу – це тяжіння не тільки до предметів естетичного циклу, але і вміння та бажання отримувати естетичне задоволення, насолоду від різних занять.

Естетичний інтерес має також свої специфічні особливості, що дозволяють виділити його в окрему галузь інтересів. Це особливий зв'язок об'єктивного і суб'єктивного, коли людина в своїх естетичних прагненнях виявляє ті властивості об'єкта, які безпосередньо в ньому самому ще не містяться, а народжуються тільки в ставленні до нього суб'єкта і виступають як цінність для нього; особливий характер об'єктно-суб'єктних стосунків, коли естетичний інтерес звернений не тільки і не стільки до змісту, скільки до того, як організований, як побудований, як виражений, як втілений формою певний зміст; особлива психологічна структура, в основі якої лежать емоційні процеси; особлива роль у структурі естетичних інтересів вольового компонента, тому що естетичний інтерес може виникнути в людини лише в ситуаціях, які містять і дефіцит інформації, і той ступінь її організованості, що потребує не дуже великих зусиль в оволодінні естетичним об'єктом.

Ці особливості естетичного інтересу дозволяють визначити його як вибіркочу спрямованість особистості на значущі для неї естетичні цінності, на встановленні міри відповідності форм і змісту предметів, явищ і властивостей. У цьому – предметний зміст естетичного інтересу. Мотиваційна його сила в емоційно-оцінювальному ставленні особистості, яке виражає її потребу в красі та гармонії світу, її організованості, впорядкованості.

На основі досліджень Г. Щукіної [9] було виявлено такі показники естетичного інтересу, як: емоційний відгук на запропоновану естетичну цінність; захоплення процесом естетичної діяльності; переживання результатів естетичної діяльності; вияв індивідуальності у виборі естетичної цінності; дійове прагнення до спілкування з естетичними цінностями; відгук на естетичну діяльність; узагальнений характер ставлення до естетичної цінності; вияв творчих засад у діяльності; вибіркове ставлення до естетичних об'єктів.

З'ясовано, що ефективне формування естетичного інтересу проходить три етапи: 1) забезпечення необхідних матеріальних умов, достатнього запасу естетичних знань і умінь, мінімуму пізнавальних засобів, що стимулюють процес формування естетичного інтересу; 2) створення позитивного ставлення до предмета й діяльності; 3) спеціально організована діяльність, яка викликає у школярів естетичний інтерес.

Висновки. У контексті даного дослідження естетична активність школяра має формуватися у процесі різних видів естетичної діяльності, знаходити своє виявлення через різноманітність цієї діяльності, сформованість потреби та інтересу до опанування певним різновидом мистецтва, самостійність і пізнавальну активність. Сучасний навальний заклад спрямовує свої зусилля на те, щоб забезпечити належним чином процес естетичного виховання учнівської молоді, створити педагогічні умови, які б сприяли підвищенню рівня їхньої естетичної вихованості.

Література

1. Гончаренко Л. П. Розвиток естетичних смаків у галузі музичного мистецтва / Л. П. Гончаренко // Наукові записки. – Кіровоград : РВЦКДПУ ім. Винниченка, 1999. – Вип. 18. – С. 23–27.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 435 с.
3. Джола Д. М. Теорія і методика естетичного виховання школярів : навч.-метод. посіб. / Д. М. Джола, А. Б. Щерб. – К. : ІЗМН, 1997. – 435 с.
4. Калініна Л. А. Проблема формування естетичних смаків особистості у сучасних педагогічних дослідженнях / Л. А. Калініна // Рідна школа : наук.-пед. журнал. – 2008. – № 5. – С. 23–25.
5. Кудін В. О. Мистецтво і духовний світ дитини / В. О. Кудін. – К. : Радянська школа, 1989. – 234 с.
6. Пацалюк І. І. Характеристика основних критеріїв, показників та рівнів сформованості естетичних смаків молодших школярів / І. І. Пацалюк // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. – Херсон, 2008. – № 47. – С. 208–214.
7. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. – К. : Педагогічна думка, 2001. – 345 с.
8. Сапожник О. О. Музично-естетичне виховання в контексті нових педагогічних ідей / О. О. Сапожник // Наукові записки Ніжинського державного педагогічного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки / Ніжинський державний педагогічний університет імені Миколи Гоголя. – Ніжин : НДПУ ім. М. Гоголя, 1999. – С. 117–120.
9. Щукина Г. И. Психолого-педагогические основы формирования познавательных интересов учащихся / Г. И. Щукина. – Л. : ЛГПИ, 1997. – 234 с.